

Romanas Judinas
Ginant
Baltijos šalis:
Karo pamokos
iš Ukrainos

Dokumentas diskusijai

Vilnius, 2024

Autorius – Romanas Judinas, Locked N' Loaded analitikas

Recenzentas – prof. Tomas Janeliūnas

Dizainas ir maketavimas – Ieva Makarevičė

Kalbos redakcija – UAB SkrivaneK

Leidėjas – Geopolitikos ir saugumo studijų centras, 2024

Citavimas

Romanas Judinas, „Ginant Baltijos šalis: Karo pamokos iš Ukrainos. Dokumentas diskusijai“, Geopolitikos ir saugumo studijų centras, Vilnius, 2024

©GSSC, 2024

Šiame dokumente naudojama tik viešai prieinama informacija.

Ši publikacija išleista remiant Švedijos ambasadai Vilniuje ir Švedijos institutui.

Turinys

Ižanga	4
Esminės dokumento tezės	4
I. Įgyta patirtis	5
1. Strateginis dėmuo	5
2. Operacinis dėmuo	6
3. Taktinis dėmuo	9
II. Rekomendacijos	11
III. Įvykiai ir procesai, bloginantys saugumo situaciją NATO rytiniame flange	15
1 priedas	16
2 priedas	17

Įžanga

Spalio 8–9 d. Vilniuje vykusio tarptautinio saugumo konferencija „Defending Baltics: Karo pamokos iš Ukrainos“ suteikė galimybę aptarti ir giliau apmąstyti Rusijos ir Ukrainos karo suteiktas pamokas. Konferencija buvo išskirtinė tuo, kad politikai, kariškiai, akademinės bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų ir karinės pramonės atstovai turėjo galimybę kartu įvertinti karo Ukrainoje tendencijas iš skirtingų perspektyvų.

Šioje apžvalgoje aptariamos ne tik konferencijoje išsakytos mintys. Rusijos ir Ukrainos karo suteiktos pamokos NATO rytiniam flangui apibendrinamos atsižvelgiant į platesnį kontekstą, įtraukiant konferencijoje mažiau aptartus ar visai nediskutuotus klausimus. Remiantis ekspertų įžvalgomis ir specializuotuose šaltiniuose skelbiama informacija, pateikiamos strateginio, operacinio ir taktinio pobūdžio rekomendacijos. Jos visų pirma teikiamos tam, kad būtų galima įvertinti procesus ir priemones, kurios padėtų parengti NATO rytinį flangą galimam konvenciniam karui su Rusija. Be to, atsižvelgiant į dabartinę geopolitinę ir karinę dinamiką, nurodomi galimi Europos saugumo architektūros ir Rusijos potencialo vykdyti ar tęsti agresiją pokyčiai, keičiantys šių rekomendacijų įgyvendinimo galimybes ir bendrą NATO valstybių pasirengimą.

Pažymėtina, kad šios apžvalgos tikslas – išgryninti esmines pamokas ir pateikti rekomendacijas NATO rytiniam flangui. Šiam regionui turėtų būti taikomi kitokie pasirengimo galimam konvenciniam susidūrimui su Rusija standartai nei likusios Europos dalies ar Šiaurės Amerikos sąjungininkams: tai lemia geografinis artumas Rusijai, nedidelis gynybos gylis, demografinė, ekonominė ir karinio pajėgumo specifika. Vis dėlto dalis įgytos patirties ir rekomendacijų gali būti pritaikomos ir platesniam transatlantinės bendruomenės ratui.

Esminės dokumento tezės:

1. Kremlius didžiąją dalį Rusijos visuomenės yra morališkai parengęs kariniam susidūrimui su Vakarais (NATO).
2. Rusijos karinė strateginė kultūra rodo Aljansui, ypač jo rytiniam flango valstybėms ir jų kariniams vienetams, būtinybę rengtis kautis su motyvuotu, prisitaikančiu, tarptautinės ir karo teisės nesilaikančiu, tobulėjančiu ir dideliu išteklių turinčiu priešininku.
3. NATO ir jo rytinis flangas turi ne vien remtis tikėjimu, jog suveiks atgrasymas, o kurti agresoriui karinio saugumo dilemas, vystyti karinius pajėgumus, gynybos pramonę ir į šiuos procesus aktyviau įtraukti visuomenę.
4. Rusija sieks sutrikdyti Vakarus ir neleisti laikytis planuojamos rengimosi atremti Vakarų civilizacijai kylančias grėsmes darbotvarkės ir tempo. Šiuo klausimu pavojingai besikeičianti situacija turėtų indikuoti NATO ir Aljanso rytinio flango narėms būtinybę spartinti savo pasirengimą.

I. Įgyta patirtis

1. Strateginis dėmuo

- 1.1 Dabartinė pasaulio saugumo situacija yra nulemta trijų strateginių įtampos židinių: Rusijos agresijos Ukrainoje, konflikto Artimuosiuose ir Vidurio Rytuose ir įtampos dėl Taivano. Šie įtampos židiniai gali būti vertinami ir kaip atskiri, ir kaip tarpusavyje susiję konfliktai, nes visuose juose dalyvaujančios autoritarinės valstybės yra linkusios tarpusavyje bendradarbiauti, dalytis patirtimi, keistis ištekliais ir turi vienijantį priešišką požiūrį į JAV ir NATO. Rusijos, Irano, Kinijos ir Šiaurės Korėjos politinis, ekonominis ir karinis bendradarbiavimas yra svarbus veiksnys, nors kol kas tai – fragmentiškas procesas. Kita vertus, potenciali šių valstybių bendradarbiavimo žala Vakarų pasauliui, Aljansui ir NATO rytiniam flangui yra didžiulė. Autoritariniai režimai šių procesų nesieja su tarptautiniais susitarimais, jų niekaip neriboja vidaus opozicija ar pilietinė visuomenė. Esminis šios dinamikos kriterijus – sąlygos, kurioms susiklosčius režimai galės nebaudžiami stumti ar peržengti Vakarų raudonąsias linijas pasaulyje.
- 1.2 Rusija jau nuo XXI a. pradžios kariauja su Vakarais, bent jau „pilkojoje zonoje“ – nuo vis įžulesnių veiksmų informacinėje ir kibernetinėje erdvėse iki smurto prieš konkrečius asmenis ar diversijų. Legitimizuojant savo agresyvius veiksmus prieš kaimynus, Rusijoje ilgus metus kuriamas priešišky Vakarų įvaizdis. Šie Kremliaus naratyvai ėmė aštrėti 1995–2004 m. Rusijos karinių kampanijų Čėčėnijoje metu. Rengiantis 2008 m. agresijai prieš Sakartvelą, ją vykdančią ir 2014 m. pridengtą agresiją prieš Ukrainą metu „Vakarų grėsmės“ naratyvas

tapo jau vienu svarbiausių Rusijos politikos elementų. 2022 m., atviros agresijos prieš Ukrainą išvakarėse, ši tendencija pasiekė iki tol nematytas aukštumas: Rusija ultimatyviai paragino NATO sugrįžti į 1997 m. sienas – neva Aljansas kelia grėsmę Rusijai. Prasidėjus ir vykstant karui, vienas iš esminių Kremliaus pasakojimų – Rusija kariauja ne su Ukraina, o su Vakarais Ukrainoje. Šios sisteminės politikos rezultatai matomi ir vertinant Rusijos visuomenės apklausų duomenis. Antai 2024 m. rugsėjo mėnesį daugiau nei 70 proc. apklaustų Rusijos gyventojų JAV ir ES vertino neigiamai¹. 65 proc. apklaustųjų dėl žūčių ir sugriovimų Ukrainoje kaltino JAV ir NATO, o 58 proc. nurodė manantys, kad šis konfliktas prives prie Rusijos ir NATO karo². Taigi galima teigti, kad Rusijos politinis elitas didžiąją dalį Rusijos visuomenės yra morališkai paruošęs galimam kariniam susidūrimui su Vakarais.

- 1.3 Plataus masto Rusijos agresijos prieš Ukrainą išvakarėse NATO įrodė, kad turi žvalgybinių pajėgumų, leidžiančių identifikuoti karinių grupuočių judėjimą, politinių sprendimų procesą ir per trumpą laiką perspėti apie rengiamą plataus masto karinę operaciją. Visgi Ukrainos atveju ši informacija nebuvo iki galo išnaudota – Ukrainos vadovybė nuo nepriklausomybės pradžios, ypač 2014–2022 m., nesiėmė politinių, socialinių ir karinių pokyčių³, padarė karinio planavimo klaidų⁴ rengdamasi atremti agresiją ir todėl turėjo menkas galimybes pasinaudoti šiuo perspėjimu.
- 1.4 Nors Vakarų lyderiai dėjo pastangas atgrasyti Rusiją nuo būsimo puolimo, tai nepavyko. Nuo plataus masto invazijos jos neatgrasė nei Ukrainos konvencinis pajėgumas⁵, nei

1 Levada-Centr, „Požiūris į šalis“, 2024, <https://www.levada.ru/indikatory/otnoshenie-k-stranam/>

2 Levada-Centr, „The Conflict with Ukraine“, 2024, <https://www.levada.ru/en/2024/09/06/the-conflict-with-ukraine-key-indicators-responsibility-reasons-for-concern-the-threat-of-a-clash-with-nato-and-the-use-of-nuclear-weapons/>

3 Ilgalaikė ir praktinė orientacija į Vakarus, ekonominės ir socialinės reformos, korupcijos pažabojimas, ginkluotųjų pajėgų reforma.

4 Nepasirengimas atremti puolimą 2022 m. vasarį ir kovą pietų kryptyje, dėl kurio Ukraina neteko didelių teritorijų (Chersono, Melitopolio, Mariupolio) ir strategiškai svarbių objektų (Zaporizės atominės elektrinės).

5 2022 m. 41 mln. gyventojų turinti Ukraina turėjo visą spektrą ginkluotųjų pajėgų (oro, jūrų, sausumos pajėgos), karinę pramonę, didelį mobilizacinį rezervą ir gynybos gylį. Šalis nuo 2014 m. gynėsi nuo paslėptos Rusijos agresijos, tad turėjo sukaupusi konvencinio karo patirties.

Vakarų valstybių perspėjimai apie galimas sankcijas ar kitokią gresiančią žalą. Galima daryti prielaidą, kad konvencinis veiksnys Kremliaus neveikia kaip atgrasymo priemonė, ypač kalbant apie SSRS sudėtyje buvusias ir kitas NATO rytinio flango valstybes. Jas Rusija mato kaip savo nacionalinių interesų užtikrinimo subjektus, kurių likimą pasitaikius palankioms geopolitinėms sąlygoms galima nuspręsti karinėmis priemonėmis. Kita vertus, Rusijos žvalgybos institucijos nepakankamai įvertino⁶ ukrainiečių pasiryžimą priešintis, Ukrainos politinės vadovybės ryžtą likti šalyje ir gintis ir Vakarų gebėjimą susitelkti remiant Ukrainą ir plečiant sankcijas Rusijai. Čia svarbu priminti klasikinę atgrasymo logikos išlygą: priešininkas gali netiksliai įvertinti atsakomąsias priemones, ypač jei tai yra ne kiekybiniai parametrai (pvz., konvencinė ginkluotė), o politiniai, kultūriniai ar ekonominiai veiksniai. Vertinimo klaidos (abiejų pusių) dažnai prisideda prie neužtikrinto atgrasymo.

- 1.5 Didelio masto agresijos akivaizdoje Ukrainai pavyko nepalūžti dėl politinio, karinio ir visuomenės susitelkimo. Kita vertus, NATO valstybių visuomenės vis dar vengia labiau prisidėti prie savo valstybių saugumo ir prireikus mokėti už tai didelę kainą. Nors 63 proc. apklaustųjų teigia, jog jų šalis turėtų ginti sąjungininkus nuo agresijos, vidutiniškai tik 41 proc. NATO valstybių piliečių pritartų išlaidų gynybai didinimui⁷. Paklausus, ar asmeniškai prisijungtų prie šalies gynybos, teigiamai atsakė tik 32 proc. apklaustųjų ES šalių gyventojų (2023 m. duomenys)⁸. Kitaip tariant, dominuoja deklaratyvi retorika ir nenoras šią retoriką paremti praktiniais veiksmais, jei prireiktų. Vakarų visuomenių nuotaikos atsispindi ir politikų bei sprendimų priėmėjų elgesyje: stokojama valios ryžtingai remti Ukrainą ir stiprinti Aljanso saugumą.
- 1.6 Vakarų karinės paramos politizavimas, nenuoseklumas ir ambicijos stoka, taip pat vis dar prastai išvystyta Ukrainos karinė pramonė ir komplikotas mobilizacijos procesas

neleido Ukrainai pasiekti persilaužimo kare su Rusija. Visiems šiems strateginiams pokyčiams reikia konkrečių ir ne visada populiarių sprendimų. Vakarų politikai, priklausomi nuo pasyvių, į vidaus problemas orientuotų rinkėjų, prisidengia „Rusijos neprovokavimo“ naratyvu arba „eskalacijos“ grėsme ir vengia priimti ryžtingus sprendimus, kurie galėtų pakeisti saugumo situaciją pasaulyje ir regione.

2. Operacinis dėmuo

- 2.1 Sėkmingos Ukrainos kontrpuolimo operacijos 2022 m. rudenį, smūgiai Rusijos naftos perdirkimo ir karinei infrastruktūrai ir operacija Kursko srityje rodo, kad agresoriaus A2/AD (prieigos ribojimo ir regiono blokavimo) sistema nėra efektyvi ir tikintis sėkmės kare su Rusija neužtenka galvoti tik apie gynybinius veiksmus. Reikia būti pasirėngus ne tik vykdyti puolimo operacijas ir ilgojo nuotolio („deep strike“) smūgius ginkluoto konflikto metu, bet ir kelti potencialiam agresoriui karinio saugumo dilemas taikos metu.
- 2.2 Rusija kasdien Ukrainos teritorijoje intensyviai vykdo ilgojo nuotolio operacijas. Agresorius tam naudoja įvairias priemones:
1. ilgojo nuotolio žvalgybinius dronus (pvz., „Orlan“), dideliame aukštyje renkančius duomenis virš Ukrainos karinių ir strateginės reikšmės objektų ir atliekančius mūšio lauko vertinimą po smūgių;
 2. „Shahed“ savižudžius dronus, kuriais apkraunama Ukrainos oro gynyba (eikvojami šaudmenys, varginamas personalas), identifikuojamos oro gynybos silpnosios vietos ir atakuojami prasčiau ginami objektai;
 3. platų spektrą raketų, kurių pagrindinis tikslas – „Shahed“ žvalgybos mūšio metu (ar po jos) atakuoti vertingus taikinius Ukrainos užnugaryje;

6 Galima daryti prielaidą, kad objektyvus šio elemento įvertinimas apskritai nebuvo prioritetas, nes politinis Kremliaus elitai jau buvo susiformavęs pozicija, kad ukrainiečių tautos nėra, o Ukrainą nuo Rusijos skiria tik režimas Kyjive.

7 https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_227244.htm

8 https://www.gallup-international.com/fileadmin/user_upload/surveys_and_news/2024/Fewer_people_are_willing_to_fight_for_their_country_compared_to_ten_years_ago/GIA_EoY2023_PR3.pdf

4. iš įprastų aviacinių bombų⁹ perdarytas sklendžiančiąsias aviacines bombas, kurios gali pasiekti taikinius iki 100 km atstumu nuo paleidimo vietos.

Kaip rodo 1 lentelėje užfiksuota Rusijos ilgojo nuotolio operacijų dinamika, smūgių intensyvumas yra didelis. Akivaizdu, kad vienas iš šių smūgių tikslų – terorizuoti Ukrainos gyventojus, daryti spaudimą Ukrainos politinei vadovybei ir sąjungininkams sukurti dilemą dėl paramos Ukrainai prioritetų (energetikos infrastruktūros atkūrimas ar karinė parama). Be to, šie smūgiai nutaikyti ir į Ukrainos logistikos sistemą, jais trikdomas Vakarų valstybių karinės paramos pristatymas ir atakuojama ukrainiečių logistika šalies viduje. Visgi Ukrainos pajėgos net negaudamos pakankamai modernių vakarietiško oro gynybos sistemų sugebėjo sukurti daugiasluoksnės oro gynybos ir elektroninės kovos priemonių simbioze pagrįstus mechanizmus, kurie iš dalies apsaugo logistinę ir pajėgų papildymo infrastruktūrą ir neleidžia agresoriui perimti oro kontrolės viršenybės visoje Ukrainos teritorijoje. Svarbu paminėti, kad šiuo metu Rusijos atakuojama Ukrainos teritorija atitinka dalies NATO rytinio flango teritoriją, į kurią patenka Baltijos jūros sąsiauriai, pagrindiniai jūrų ir sausumos keliai (Suvalkų koridorius), didžiausi uostai ir kita infrastruktūra.

2.3 Žvalgybinių dronų ir kitų jutiklių (pvz., videokamerų) panaudojimas Rusijos ir Ukrainos kare ne tik smarkiai išplėtė galimybes fiksuoti priešininko pajėgų judėjimą ir telkimą, bet ir gerokai sumažino šio stebėjimo kaštus. Didelis kiekis žvalgybai naudojamų pigių civilinių dronų užtikrina nuolatinį mūšio lauko ir priešininko užnugario stebėjimą. Tai leidžia operatyviai panaudoti ugnies priemones. Dėl šios priežasties tapo sunku suplanuoti ir parengti didesnio masto puolimo operacijas brigados ar divizijos lygiu. Rusija geba šį suvaržymą kompensuoti dideliais gyvosios jėgos ištekliais ir aviacijos parama, o Ukrainai tai daryti sunkiau, nes ji turi kur kas mažiau aviacijos galimybių, o dėl artilerijos šaudmenų trūkumo gali teikti savo kariams tik nenuoseklią paramą ugnimi (tai iliustruoja 2023 m. vasaros kontrpuolimas).

2.4 Operacijose kritiškai svarbus yra sausumos pajėgų (personalo) rezervų telkimas ir jų pildymo tempas kontaktinėje linijoje.

1. Ukraina nuolat vykdo mobilizaciją, o po naujo mobilizacijos įstatymo priėmimo 2024 m. pradžioje teigiama, kad mobilizuotųjų skaičius gerokai išaugo ir galbūt pasiekė agresoriaus kas mėnesį surenkamų pajėgų lygį, t. y. apie 30 tūkst. karių. Nors Ukraina formuoja naujus vienetus, tačiau matant situaciją fronte ir vis dar didelį personalo trūkumą karinių dalinių vienetuose akivaizdu, kad jai trūksta kvalifikuotų karių, puskarininkių ir karininkų.
2. Rusija, siekdama atkurti nuostolius ir formuoti naujus karinius vienetus, vykdo okupuotų teritorijų gyventojų mobilizaciją, vienkartinės dalines mobilizacijas (2022 m.), verbuoja samdinius (taip pat iš įkalinimo įstaigų) ir imasi kitų priemonių (pvz., įtraukia ir nelegalius migrantus). Tokios pajėgos yra vidutinės arba žemos kokybės, tačiau atsižvelgiant į aukštą politinės karinės vadovybės motyvaciją, didelę toleranciją personalo nuostoliams, turimus rezervus ir socialines problemas Rusijoje, kurias padeda spręsti tarnyba kariuomenėje, agresorius geba sutelkti nemenkus rezervus – apie 30 tūkst. karių kas mėnesį. Nors nuo 2024 m. gegužės personalo papildymų ir praradimų balansas yra neigiamas (2 priedas), Rusija išlaiko iniciatyvą mūšio lauke neskelbdama papildomos mobilizacijos.
3. Svarbu pažymėti, kad daugiausia problemų kyla atkuriant personalo pajėgumus vadų ir aukštos vertės specialistų (dronų operatoriai, elektroninės kovos specialistai, artileristai, tankistai, ryšininkai ir kt.) grandyse. Jų igūdžių atnaujinimas ar parengimas trunka ilgiausiai, kainuoja daugiausiai, o poveikis mūšio lauke yra didžiausias.
4. Kritiškai svarbūs yra instruktorių, mokymo priemonių (technikos, ginkluotės, kitų išteklių) ir infrastruktūros (poligonų) klausimai. Nors 2022 m. buvo paskelbta dalinė mobilizacija, Rusijos mobilizacinė sistema tam nebuvo pasirengusi ir susidūrė su didžiulėmis problemomis. Panašių problemų patiria ir Ukraina. Dėl agresoriaus ilgojo nuotolio ginkluotės pajėgumų ukrainiečiai negali saugiai

9 FAB – 250, FAB – 500, FAB – 1500, FAB – 3000.

telkti, mokyti ir perdislokuoti savo karinių vienetų. Šią naštą mažina sąjungininkų organizuojamas Ukrainos karių mokymas užsienyje.

2.5 Karinė pramonė ir papildomi išteklių telkimo mechanizmai yra vienas iš svarbiausių veiksmų konvenciniame kare.

1. Rusijos pajėgos patiria didelių nuostolių (2 priedas), tačiau dėl didelių ginkluotės ir šaudmenų atsargų, daugeliu atvejų galinčios saugiai dirbti karo pramonės ir sąlyginai neefektyvių Vakarų sankcijų, taikomų Rusijos karinėms ir dvigubos paskirties prekėms, Kremlius geba bent iš dalies kompensuoti kovinės technikos, ginkluotės ir įrangos praradimus Ukrainoje.
2. Ukrainai perduotos vakarietiškos ginkluotės sistemos mūšio lauke turėjo teigiamą poveikį, tačiau situacijos kardinaliai nepakeitė. Tai lemia per mažai šios ginkluotės kiekiams, nenuspėjama pristatymo dinamika ir įgalinančiųjų priemonių, pvz., kovinės aviacijos, trūkumas. Be to, agresorius sugebėjo prisitaikyti prie modernių Vakarų ginkluotės sistemų kuriamo poveikio (pvz., Rusijos elektroninės kovos priemonės gali trikdyti išmanias MLRS raketas, 155 mm amuniciją, pakeista svarbių Rusijos karinės infrastruktūros išskleidimo prie kontaktinės linijos taktika).
3. Rusija neturi pranašumo prieš Vakarus ginkluotės ir šaudmenų gamybos srityje, nors dabartinė karinės produkcijos apimtis Rusijoje yra didesnė. Antai vien JAV gynybos pramonės įmonės, veikiančios taikos sąlygomis, geba pagaminti 700 tūkst. 155 mm kalibro sviedinių. Europa dabartinėmis taikos sąlygomis geba pagaminti 580 tūkst. 155 mm sviedinių. O Rusijos, kariaujančios su Ukraina, karinės pramonės įmonės turi potencialo pagaminti apie 1–1,5 mln. 152 mm artilerijos sviedinių per metus. Tokių pajėgumų Rusijai kare su Ukraina nepakanka, todėl pasitelkiama Šiaurės Korėjos parama. Labai tikėtina, kad Vakarų karinė pramonė vystysis, o potencialaus karo sąlygomis gerokai išaugtų ir būtų pranašesnė už Rusijos. Visgi nacionaline pozicija grįstas Vakarų sprendimų priėmimo procesas, galintis komplikuoti

bendrą NATO gamybos mastą ir tiekimo inicijavimą, ilgos tiekimo grandinės ir neužkardoma Irano ir Šiaurės Korėjos karinė pagalba Rusijai gali šį balansą kreipti Kremliaus pusėn.

4. Pažymėtina, kad abi kariaujančios pusės ne tik užpildo praradimus, bet ir formuoja naujus vienetus, kuriems gaminama arba iš sandėlių imama kovinė technika, šaudmenys, ekipuotė ir kita įranga, paskiriama infrastruktūra.
5. Kritiškai svarbi yra civilių savanorių pagalba karinėms pajėgoms, teikiama nešaruota karine technika, dronais, stebėjimo priemonėmis (pvz., termovizoriais), transporto ar įrangos remontu ar kt. Pažymėtina, kad ji labai reikšminga ne tik gerokai mažiau išteklių turinčiai Ukrainai, bet ir Rusijai. Agresoriaus pajėgos taip pat sunkiai išsiverčia be civilių pagalbos. Ypač tai aktualu papildant dronų ir nešaruotojo transporto išteklius.

2.6 Medicininis aprūpinimas. Rusijos ir Ukrainos karas priminė, kad konvenciniame kare skaudus realybė yra dideli gyvosios jėgos nuostoliai ir sužeidimai. Tai abi puses verčia spręsti sudėtingus klausimus:

1. kaip užtikrinti medicininę evakuaciją iš mūšio lauko intensyvaus apšaudymo sąlygomis (MEDEVAC);
2. kaip užtikrinti pirmos pagalbos suteikimą karinio vieneto jėgomis ir gydymą aukštesnio lygio įstaigose (1, 2, 3 vaidmenys), Rusijai nesilaikant humanitarinės teisės ir Ukrainos gydymo įstaigas atakuojant ilgojo nuotolio ginkluote.

2.7 Civilių veiksnys vykdant karines operacijas yra didžiulis, nes mūšių apimtose vietovėse likę nemažai socialiai pažeidžiamų asmenų (pensininkų, ligonių, vienišų žmonių). Dalis jų lieka ne savo noru – sparčiai judant kontaktinei linijai nespėja patys ar padedami kitų atsitraukti į saugesnes vietas, dalis – savanoriškai dėl įvairių priežasčių (sentimentai namams, neturėjimas pas ką apsistoti ir pan.). Tai sunkina operacijas Ukrainos pajėgoms – vengiant civilių aukų tenka atsargiau rinktis taikinius ir ugnies priemones, ir kelia operacinio saugumo iššūkių.

- 2.8 Rusija ir Ukraina vykdo intensyvias informacines ir psichologines operacijas, siekiamos:
1. paveikti priešininko ir jo sąjungininkų sprendimo priėmimo procesą. Dažnai naudojama priešininko valdančiojo elito ir jo veiksmų karikatūrizavimo taktika;
 2. paveikti oponento visuomenių paramą savo vyriausybės politikai. Stiprinami didelės ekonominės žalos, prieš visuomenės fragmentacijos ir pasipriešinimo valdančiajam elitui naratyvai;
 3. paveikti karinių vienetų valią kautis. Eskaluojamas naratyvas, kad prisijungimas prie priešininko pajėgų yra neteisėtas ir neišvengiamai pasibaigs mirtimi, pabrėžiamos savo pergalės ir akcentuojami prieš pralaimėjimai, nurodomi informaciniai kanalai, kuriais susisiekti galima pasiduoti.
- 2.9 Didelį vaidmenį paremiant ginkluotųjų pajėgų veiksmus ir informuojant visuomenę apie situaciją kare vaidina su kariuomene tiesiogiai nesusiję OSINT (atvirųjų šaltinių žvalgybos informacijos) ekspertai, kurie, skirtingai nuo oficialių pareigūnų, visuomenei gali atviriau pateikti detalių apie mūšių dinamiką ir situaciją fronte. Į šią diskusiją įtraukiant piliečius, mažinama nežinomybė ir įtampa visuomenėje.

3. Taktinis dėmuo

- 3.1 Rusijos operacijomis siekiama perimti apgyvendintas vietas, geležinkelio mazgus ir kelių tinklą. Jos tradiciškai grindžiamos siekiu ugnimi kontroliuoti prieš tikiemo ir pajėgų rotacijos linijas, manevru apeiti priešininko flangus ir taip jį apsupti arba priversti atsitraukti. Ukraina mūšio lauke siekia išlaikyti gyvybiškai svarbią vietovę ir gynybiniais ir puolamaisiais veiksmais padaryti agresoriui kuo daugiau nuostolių. Abiem pusėms plačiai naudojant dronus, išskirtinai didelę reikšmę turi aukštumų kontrolė (dirbtinės ir natūralios kalvos, aukšti pastatai ir kt.). Jose pastatyta įranga leidžia sustiprinti signalą dronams, užtikrina sklaidų veikimą (nenutrūksta ryšys) ir leidžia vykdyti operacijas didesniame gylyje.

- 3.2 Ukrainos kontrpuolimas 2022 m. rudenį ir 2024 m. ukrainiečių operacija Kursko srityje demonstruoja, jog Rusijos vienetai silpnai geba reaguoti į netikėtas puolimo operacijas, ypač ten, kur neįrengta gynyba.
- 3.3 Pagrindinėje pastangų kryptyje agresorius labai aukštą operacijų lygį išlaiko daugiau nei metus (nuo 2023 m. spalio 10 d.). Nepaisant didelių nuostolių ir lėto operacijų tempo, pralaužęs pagrindinę gynybos liniją agresorius sugeba judėti priekin (3 priedas). Tai lemia ne tik jo turimi didesni rezervai ir išteklių, bet ir Ukrainos karinių pajėgų valdymo trūkumai (jungtinė vadovietė tiesiogiai valdo keliolika ar keliasdešimt dalinių brigados ir bataliono lygiu).
- 3.4 Rusija tradiciškai siekia turėti ugnies ir manevravimo pranašumą, tačiau lankstūs struktūriniai ir taktiniai Ukrainos pajėgų sprendimai mūšio lauke neleidžia agresoriui visa apimtimi tuo pasinaudoti. Nemaža dalimi tai lemia sėkmingas dronų naudojimas taktiniu lygiu (brigada, batalionas, kuopa). Todėl greta vis dar išlaikomos ugnies ir manevro persvaros agresorius išvystė savo dronų pajėgumus ir dabar šioje srityje niekuo nenusileidžia ukrainiečiams. Atitinkamai galima akcentuoti tokius taktinius Rusijos karinių dalinių veiksmų pokyčius:
1. agresorius pritaikė savo taktiką mūšio lauke – naudoja pėstininkų grupių taktiką, kuri iš esmės grindžiama nedidelių pėstininkų grupių, dronų (žvalgybos ir atakos), artilerijos ir aviacijos sąveika. Visgi neatsisakoma ir mechanizuotų pajėgų veiksmų, o jų operacijas taip pat įgalina žvalgybiniai ir atakos dronai;
 2. dėl žvalgybinių dronų vidutinis ir mažas agresoriaus ugnies priemonių (artilijos, minosvaidžių) efektyvumas tampa gerokai didesnis, nes tiksliau nustatoma taikinio vieta, yra galimybė koreguoti ugnį, įvertinti smūgių efektyvumą;
 3. dėl atakos dronų atsiranda galimybė nuimti dalį krūvio nuo artilerijos. Tai rusams leidžia išlaikyti kiekybinę persvarą ugnimi, o ukrainiečiams – taupyti artilerijos šaudmenis;
 4. abi pusės aktyviai naudoja dronus ir kitoms užduotims (oro gynyba, elektroninė kova, logistika, minavimas ir kt.).

3.5 Rusijos ir Ukrainos karo pradžioje viršenybė ore ties kontaktine linija nebuvo lemiamas veiksnys. Vis dėlto 2023 m. pabaigoje agresoriui pradėjus naudoti sklendžiančiąsias aviacines bombas situacija ėmė keistis. Rusijos pajėgos prie persvaros artilerijos ugnimi pridėjo galingus smūgius aviacinėmis bombomis. Tai padėjo nepalyginamai sparčiau griauti ukrainiečių įtvirtinimus ir pozicijas urbanizuotose vietovėse (3 priedas). Ukrainos oro gynyba kol kas nepajėgi išspręsti šios problemos, nes modernios oro gynybos sistemos daugiausia naudojamos strateginiams objektams šalies gilumoje dengti, be to, jas, pasirodžiusias šalia kontaktinės linijos, gali greitai užfiksuoti priešo dronai ir taip atsiranda grėsmė netekti deficitinių oro gynybos priemonių.

3.6 Agresoriaus pajėgos geba labai efektyviai išnaudoti karinės inžinerijos galimybes. Pasiekę net ir nedidelį proveržį kontaktinėje linijoje, Rusijos taktiniai vienetai (kuopa, batalionas) sugeba operatyviai įtaisyti minas, įrengti apkasus, kitas inžinerines užtvaras ir šiuos įtvirtinimus efektyviai dengia ugnimi. Esant poreikiui, agresoriai yra pasirengę operatyviai įrengti pulko ar divizijos įtvirtinimo rajonus, tam pasitelkdamas ne tik karinės inžinerijos pajėgumus, bet ir civilinius išteklius („Surovikino linija“). Ukrainos vienetams fortifikacijų įrengimas yra komplikotas dėl nepakankamo karinės inžinerijos pajėgumo brigados (jungtinės vadavietės) lygiu ir silpnos sąveikos su civiline administracija.

II. Rekomendacijos

Politinės deklaracijos dėl autoritarinių režimų keliamų grėsmių Vakarams turėtų virsti konkrečiais planais ir veiksmais, kad būtų mažinamas šių agresyvių valstybių potencialas, bendradarbiavimo galimybės ir jo poveikis. Dėl šios priežasties rekomenduotina kurti nacionalinius ir NATO planus, kurie leistų vykdyti bendrą prevenciją (saugumo dilemų autoritariniams režimams kėlimas) ir pasirengimą (gynybos pramonės vystymas, ginkluotųjų pajėgų ir visuomenių atsparumo stiprinimas).

1.1 Karinio saugumo dilemų oponentui kėlimas.

Siekiant atgrasyti Rusiją nuo planų ir veiksmų pradėti karinę kampaniją prieš NATO rytinį flangą svarbu pradėti kelti šias karinio saugumo dilemas agresoriui:

1. Ukraina. Patikimiausias būdas užkirsti kelią Kremlui trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu planuoti, rengti ir pradėti karinę kampaniją prieš NATO rytinį flangą – Rusijos karinis pralaimėjimas Ukrainoje. Dabartinė strategija neleidžia Ukrainai sukurti pranašumų ir perlaužti karo dinamikos savo naudai. Siūlytini šie veiksmai:

Karinės paramos modelio pakeitimas

- a) Politinį procesą, kuris daugeliu atveju stabdomas ir trikdomas dėl skirtingų šalių nacionalinės politikos iššūkių, reikėtų pakeisti NATO karine operacija, oficialiai paskelbiant NATO karinę operaciją tiekiant ginkluotę Ukrainai ir paskiriant jos karinį vadovą (pvz., NATO pajėgų vadą Europoje). Tai niekaip nepakeis faktinio NATO valstybių įsitraukimo į karinį konfliktą, nes Aljanso valstybės ir taip tiekia ginkluotę bei įrangą Ukrainai, šių procesų koordinavimas vyksta NATO lygiu. Tiesiog chaotišką ir politizuotą dabartinį procesą būtų galima padaryti nuoseklesnį.
- b) ES, sąveikaudama su NATO, turėtų peržiūrėti ir stiprinti sankcijų režimus karinei, dvigubos paskirties ir Rusijos karinį pajėgumą įgalinančiai produkcijai.
- c) Rekomenduotina smarkiai išplėsti paramą Ukrainos gynybos pramonei. Atsižvelgiant į tai, kad pati Ukraina turi senas karinės

pramonės tradicijas ir geba net karo sąlygomis gaminti ginkluotę, šaudmenis ir kitą įrangą, Vakarai galėtų sudaryti maksimaliai palankias sąlygas šiai karinei pramonei vystytis ir stiprėti. Visiškai įgalinus Ukrainos karo pramonę, Vakarų tiesioginės karinės paramos svarba šiame kare mažėtų. Todėl būtina intensyvinti:

- a) Vakarų karinės pramonės infrastruktūros plėtrą Ukrainoje;
- b) investavimą į Ukrainos karinės pramonės infrastruktūros plėtrą;
- c) Ukrainos gamybinių linijų kūrimą Vakarų gynybos pramonės objektuose.

2. NATO rytinis flangas

- a) Būtina sukurti rimtus A2/AD pajėgumus Šiaurės, Norvegijos, Barenco, Baltosios ir Baltijos jūrų regione. Prie NATO prisijungus Švedijai ir Suomijai, atsiranda galimybė Baltijos jūrą paversti NATO vidiniu ežeru. Tam būtina NATO rytiniame flange sukurti oro gynybos, elektroninės kovos, pakrančių gynybos, oro ir jūrų pajėgų bei ilgojo nuotolio ginkluotės sistemą. Tuomet būtų galima tikėtis apsaugoti sąjungininkų pajėgų ir išteklių pristatymą į Aljanso rytinį flangą oru, jūra ir sausuma, turėti žvalgybinę ir ugnies iniciatyvą tikėtinuose priešojų pajėgų išsiskleidimo ir A2/AD ruožuose, t. y. Murmansko, Sankt Peterburgo, Pskovo, Kaliningrado srityse ir Baltarusijoje.
- b) Svarbu stiprinti ne tik gynybinio, bet ir kontrpuolimo pajėgumus rytiniame NATO flange, kad būtų galima išlaikyti NATO valstybių teritoriją ir ugnimi bei manevru eliminuoti priešojų vienetų susitelkimo, artilerijos, oro gynybos ir aviacijos rajonus, perkirsti komunikacines linijas įvardytuose ruožuose ir tolesnėmis operacijomis pasiekti karinę pergalę prieš agresoriaus ginkluotąsias pajėgas jo teritorijoje.
- c) Šiaurės, Norvegijos, Barenco, Baltosios ir Baltijos jūrų regione reikėtų reguliariai vykdyti branduolinio ginklo nešiklių pratybas ir (ar) pajėgų jėgos demonstravimą.

3. Gynybos pramonė

- 1) NATO rytinio flango šalims derėtų atsisakyti klaidingos nuostatos, kad reikia kuo skubiau įsigyti kuo platesnį spektrą itin modernių ginkluotės sistemų, kai nėra sukurti visaverčiai baziniai ugnies, manevro, oro gynybos, rezervo pajėgumai. Svarbu karinės produkcijos planavimą ir užsakymus vykdyti per potencialaus konvencinio ir sekinančio karo prizmę.
- 2) Būtina NATO ir nacionaliniu lygiu gynybos pramonei įvardyti aiškius prioritetus, kur vyriausybės ir kariuomenės tikisi technologinio proveržio ir yra pasirengusios vykdyti ilgalaikes investicijas. Be to, svarbu indikuoti poreikius įsigyti ne pačių moderniausių ar itin aukšto technologinio lygio, bet didelius kiekius efektyvių ginkluotės sistemų (gamybos linijų atgaivinimas ir išplėtimas).
- 3) Dronų ir elektroninės kovos priemonių kūrimo ir gamybos pajėgumus reikėtų didinti glaudžiai bendradarbiaujant ne tik su mokslo bendruomene, bet ir su NATO šalių ginkluotosiomis pajėgomis ir tiesioginę patirtį iš mūšio lauko Rusijos ir Ukrainos kare galinčiais perduoti kariais.

4. Visuomenės įsitraukimas. Agresorius per savo informacinių operacijų ir įtakos agentų tinklą geba daryti įtaką Vakarų valstybių visuomenės grupių nuotaikoms. Kartu su menka didelės dalies Aljanso piliečių motyvacija prisidėti prie savo valstybės ir Aljanso gynybos tai konvencinio karo sąlygomis gali tapti itin pavojingu reiškiniu.

- 1) Būtina NATO šalių visuomenėms aktyviau komunikuoti ne tik apie grėsmių spektrą, bet ir apie kiekvieno piliečio veiksmus, kaip individualiai ir šeimoje pasirengti krizinėms situacijoms.
- 2) Reikia intensyvinti kariuomenės ir civilinės miestų ir gyvenviečių administracijos sąveiką steigiant, plėtojant ir treniruojant karo komendantūrų tinklą (užnugario apsauga, fortifikacijų rengimas, išteklių telkimas ir kt.).
- 3) Rekomenduojama kurti teritorinės gynybos pajėgas ne tik rytinio flango, bet ir kitų NATO valstybių kariuomenėse. Konvencinio karo sąlygomis nemažai daliai Vakarų Europos reguliariųjų pajėgų vykstant į

frontą, teritorinės gynybos pajėgos galėtų reikšmingai prisidėti prie valstybės gynybos, rezervo rengimo ir kitų funkcijų.

- 4) Rekomenduojama NATO valstybėse kurti institucijas ir skėtines organizacijas ar platformas, kurios aplink save telktų nevyriausybinės organizacijas ir piliečius, norinčius prisidėti remiant ginkluotąsias pajėgas materialinėmis priemonėmis, OSINT ar teikiant kitą pagalbą. Šiam tikslui taip pat reikėtų suaktyvinti diasporas užsienyje.

5. Kovinio potencialo didinimas. Potencialaus NATO priešininko kariavimo kultūra rodo Aljansui, ypač jo rytinio flango valstybėms, būtinumą rengtis kautis su motyvuotu, prisitaikančiu, karo teisės nesilaikančiu, tobulėjančiu ir didelius išteklius turinčiu priešininku.

- 1) Bendrai NATO pajėgos turi pranašumą manevro ir ugnies srityje. Visgi pirmajame karinių operacijų etape NATO rytiniame flange, kurio gynybos gylis yra gana nedidelis, kritiškai svarbi fortifikacijos ir karinės inžinerijos svarba. Siekiant stiprinti šį pajėgumą rekomenduotina:
 - a) vystyti karinės inžinerijos vienetų korpuso, divizijos ir brigados lygiu;
 - b) bataliono lygiu kaupti įrangą, techniką ir kompetencijas savarankiškai įrengti pirmines fortifikacijas, minų laukus ir kt.;
 - c) vienetams bataliono ir brigados lygiu sąveikauti su civiline administracija (karo komendantūromis), kuri kilus karui pasitelktų civilinę infrastruktūrą ir techniką (pvz., statybos įmonių išteklius) ir galėtų kontaktinėje linijoje besikaunančių vienetų užnugaryje įrenginėti gynybos linijas.
- 2) Ugnis ir manevras yra esminė operacinės ir taktinės sėkmės mūšio lauke sąlyga.
 - a) Veiksmai, kurių reikėtų imtis divizijos lygiu:
 - siekti, kad kiekvienoje NATO rytinio flango valstybėje nuolat būtų dislokuota bent po brigados dydžio sąjungininkų vienetą iš kitų Aljanso valstybių, kuris būtų integrali divizijos dalis. NATO rytinio flango šalys turi užtikrinti priimančiosios šalies paramą;

- kurti ir vystyti pajėgumus, gebančius įgyti persvarą ugnimi ir atakuoti oponento pajėgas ir infrastruktūrą bent 300 km atstumu. Tam svarbu derinti ir toliašaudės artilerijos įsigijimų užsakymus vengiant tarpusavio konkurencijos;
- siekiant didinti šio pajėgumo efektą, vystyti integralių oro pajėgų komponentus ar jų nesant priskirti konkrečius oro pajėgų vienetus;
- kritiškai svarbu, kad kaip įgalinimo priemonės būtų naudojama ne tik tradicinė žvalgyba, bet ir žvalgybos dronai;
- kurti ilgojo nuotolio oro gynybos ir elektroninės kovos integruotą sistemą, kuri saugotų pajėgas, V2 infrastruktūrą ir logistiką. Siekiant taupyti brangias oro gynybos sistemų raketas, gynybai nuo ilgojo nuotolio dronų kurti mobilias oro gynybos komandas (atakos dronai, priešlėktuvinės patrankos, sunkieji kulkosvaidžiai, trumpojo nuotolio oro gynybos sistemos, elektroninės kovos priemonės).

3) Veiksmai, kurių reikėtų imtis brigados lygiu:

- didinti mechanizuotų vienetų skaičių ir sunkinti mechanizuotus vienetus (tankai, vikšrinės pėstininkų kovos mašinos);
- integruoti žvalgybinių dronų pajėgumus, kurie padėtų realiu laiku koordinuoti padalinių ir atskirų kovinės technikos vienetų veiksmus mūšio lauke;
- sukurti dronų padalinį (kuopą), aprūpintą žvalgybiniais, atakos, minavimo, elektroninės kovos, logistikos dronais;
- kurti vidutinio nuotolio oro gynybos ir elektroninės kovos integruotą sistemą, kuri saugotų pajėgas, V2 infrastruktūrą ir logistiką. Siekiant taupyti brangias oro gynybos sistemų raketas, gynybai nuo atakos (pvz., FPV) dronų kurti mobilias oro gynybos komandas, kurios juos naikintų pigesnėmis priemonėmis (sunkieji kulkosvaidžiai, elektroninės kovos priemonės).

4) Veiksmai, kurių reikėtų imtis bataliono lygiu:

- stiprinti paramos ugnimi ginklų pajėgumus (minosvaidžiai, prieštankiniai raketiniai kompleksai, automatiniai granatsvaidžiai);
- integruoti žvalgybinių dronų pajėgumus, kurie padėtų realiu laiku koordinuoti padalinių ir atskirų kovinės technikos vienetų veiksmus mūšio lauke;
- sukurti dronų padalinį (būrį), aprūpintą žvalgybiniais, atakos, minavimo, elektroninės kovos, logistikos dronais;
- kurti trumpojo nuotolio oro gynybos ir elektroninės kovos integruotą sistemą, kuri saugotų pajėgas, V2 infrastruktūrą ir logistiką. Siekiant taupyti brangias oro gynybos sistemų raketas, gynybai nuo atakos dronų (pvz., FPV) kuopų sudėtyje kurti papildomą kulkosvaidžių ir elektroninės kovos pajėgumą, kuris naikintų atakos dronus.

5) Elektroninės kovos pajėgumų kūrimas.

Svarbu kurti ne tik elektroninės gynybos pajėgumus (siekiant apsaugoti pajėgas ir kovinę techniką, ryšį ir pan.), bet ir elektroninės kovos pajėgumus, kurie, trikdydami agresoriaus ryšį, jutiklines žvalgybos priemones ir kitą įrangą, slopintų agresoriaus V2 sistemą ir padalinių sąveiką.

6) Dronų ir antidronų pajėgumų kūrimas.

Neužtenka dalinyje įsigyti dronų ar į pareigas paskirti už jų valdymą atsakingus karius. Reikia:

- atitinkamai keisti vienetų struktūrą integruojant dronų pajėgumą (pradedant nuo kuopos ir baigiant divizijos lygmeniu);
- vykdyti drono operatoriaus tarnybai tinkamų karių ir tokių padalinių vadų atranką ir kovinį rengimą;
- peržiūrėti ir pritaikyti padalinių standartinės veiklos procedūras, peržiūrėti karines doktrinas ir taktikos vadovėlius, apibrėžti dronų vietą mūšio lauke ir nustatyti, kaip šis pajėgumas sąveikauja ir įgalina veikti žvalgybos, manevrinius, artilerijos ir kitus vienetus.

7) Medicininis aprūpinimas:

- vystyti karinius 1, 2 ir 3 vaidmenų pajėgumus atsižvelgiant į nuolatinę tiesioginio ir netiesioginio apšaudymo tikimybę;
- sąveikauti su civilinėmis medicininėmis įstaigomis, rengiantis vykdyti 3 vaidmens užduotis, supažindinti civilinį medicininį personalą su sužeidimų, patiriamų per karines operacijas, pobūdžiu ir galima pacientų srauto dinamika;
- planuoti ir nuolat rengti žuvusiųjų evakuacijos pratybas.

- siekiant sukurti realų ir per trumpiausią įmanomą laikotarpį į operacijas galintį įsitraukti rezervo pajėgumą, turėti šioms pajėgoms skirtus kovinės technikos, ginkluotės ir kitos įrangos kompleksus;
- atsižvelgiant į agresoriaus ilgojo nuotolio ginkluotės pajėgumus ir NATO rytinio flango valstybių gynybos gilumą, planuoti ir praktikuoti valstybių rezervų perdislokavimą ir mokymą kitose NATO valstybėse.

8) Rezervų integravimas:

- siekiant turėti galimybes konvenciniame kare kompensuoti praradimus, kurti naujus vienetus ir rezervo karius integruoti į operacijas per trumpiausią įmanomą laiką, rekomenduotina plėtoti privalomąją pradinę karo tarnybą¹⁰ ir organizuoti reguliarių kokybišką rezervo karių įgūdžių atnaujinimą vienetuose, kuriuose jie karo metu vykdytų tarnybą;
- siekiant išlaikyti aukštą pajėgų kokybę, vykdyti reguliarių kokybišką rezerve esančių vadų ir specialistų įgūdžių atnaujinimą vienetuose, kuriuose jie karo metu atliktų tarnybą;

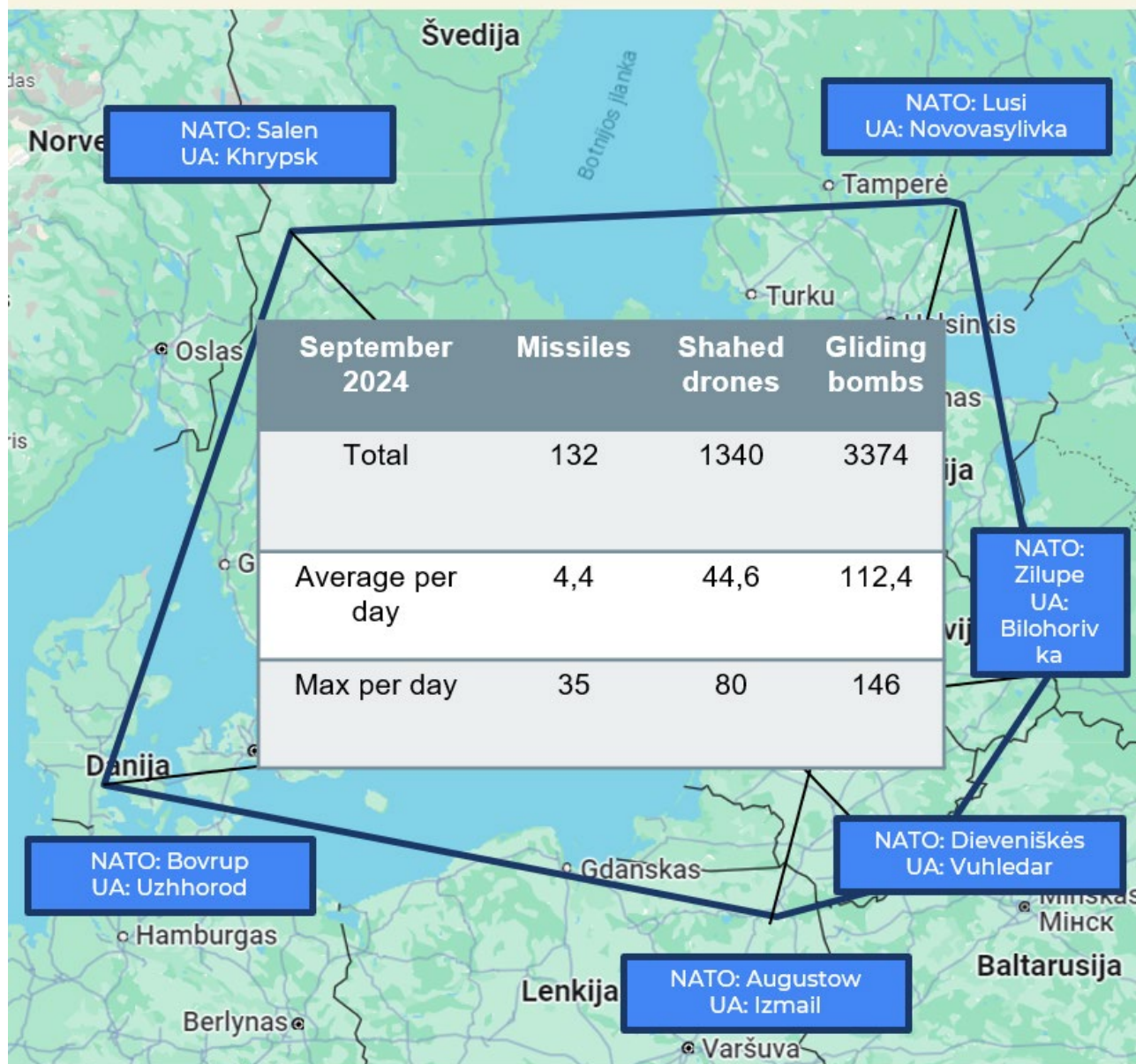
¹⁰ NATO rytinio flango šalyse, kurios yra įvedusios privalomąją pradinę karo tarnybą, judėti link visuotinio šaukimo sistemos. Valstybėse, kuriose yra tik profesionali kariuomenė, įvesti privalomąją karo tarnybą su perspektyva pereiti prie visuotinio šaukimo (pvz., po 10 metų).

III. Įvykiai ir procesai, bloginantys saugumo situaciją NATO rytiniame flange

1. Apžvelgus įgytą patirtį ir rekomendacijas, reikia suprasti, jog oponentai nestovi vietoje ir sieks išmušti Vakarų iš jų pasirinkto rengimosi atremti Vakarų civilizacijai kylančias grėsmes tempo. Dėl šios priežasties svarbu stebėti ir vertinti įvykius ir procesus, kurie indikuotų apie Rusijos artėjimą prie karinio susidūrimo su Vakarais rytiniame NATO flange.
2. Pagrindiniai neigiami indikatoriai:
 - 2.1 NATO ir ES sprendimo priėmimo proceso suardymas dėl nacionalinių pozicijų paaštrėjimo;
 - 2.2 Rusijos politinė karinė pergalė Ukrainoje, kuri leistų pradėti rengimąsi konvenciniam susidūrimui su NATO valstybėmis;
 - 2.3 sisteminis Rusijos, Irano, Kinijos ir Šiaurės Korėjos politinis, ekonominis ir karinis bendradarbiavimas, koncentruojant nuoseklias pastangas trumpuoju laikotarpiu (iki 5 m.) siekti savo interesų užtikrinimo dabartiniuose ar potencialiuose konfliktuose;
 - 2.4 Rusijos A2/AD pajėgumų atkūrimas ir plėtra (pvz., Rusijos povandeninio laivyno suaktyvėjimas Šiaurės jūroje) aplink Baltijos jūrą, siekiant ateities operacijose NATO rytiniame flange neleisti atgabenti sąjungininkų pajėgų ir išteklių.
3. Ryškėjantis indikatoriai turėtų signalizuoti NATO ir Aljanso rytinio flango narėms, kad būtina:
 - 3.1 spartinti ir aktualinti saugumo dilemų potencialiam agresoriui kėlimą;
 - 3.2 sparčiai tobulinant ir efektyvinant struktūras bei kovinį rengimą didinti ginkluotųjų pajėgų parengtumą;
 - 3.3 spartinant ir plečiant įsigijimus, didinti kovinę galią ir išteklius;
 - 3.4 vykdant pratybas stiprinti sąveiką su sąjungininkais;
 - 3.5 didinti visuomenės atsparumą ir įtraukimą į valstybės saugumo užtikrinimą.

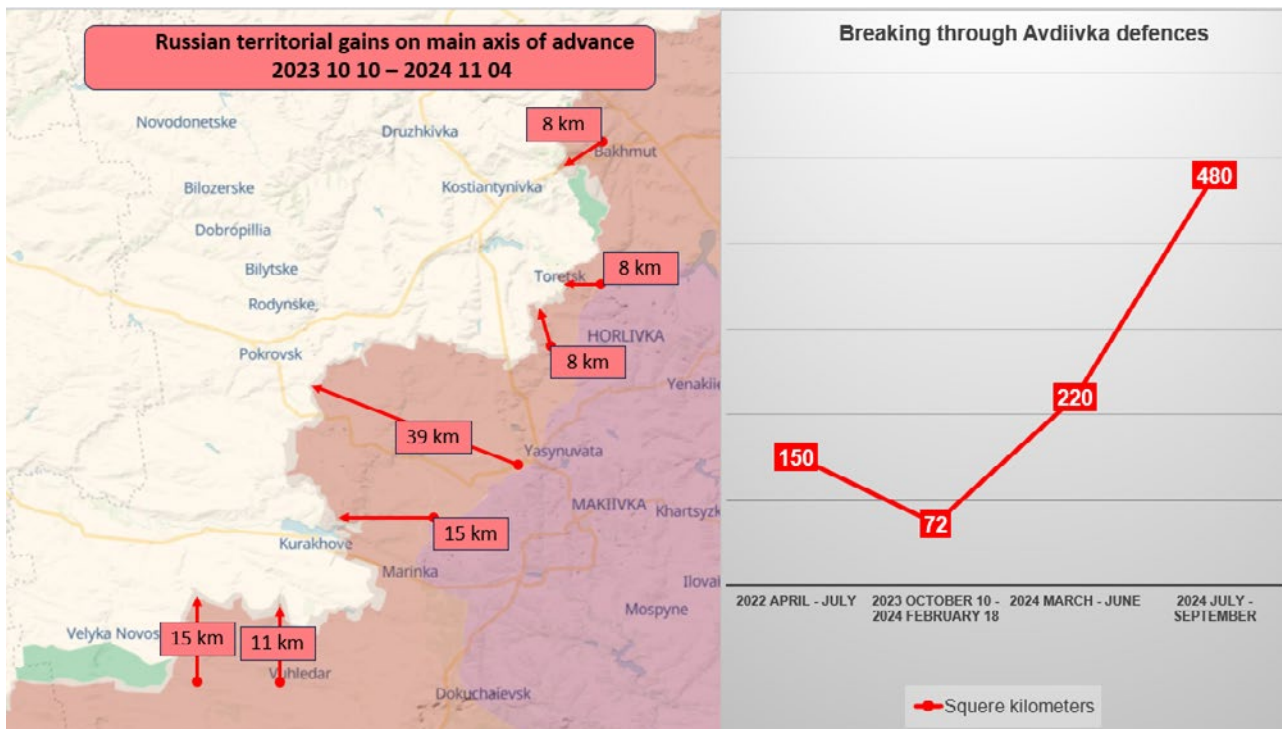
1 priedas

Ukraine territory merged with NATO Eastern Flank

Šaltinis: Locked N' Loaded pristatymas tarptautinėje saugumo konferencijoje „Defending Baltics“

2 priedas

Šaltinis: Locked N' Loaded pristatymas tarptautinėje saugumo konferencijoje „Defending Baltics“

